ANALIZA SWOT ÎN CERCETAREA REZILIENȚEI GEOPOLITICE A SECURITĂȚII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA [1] [2]

SWOT ANALYSIS IN RESEARCHING THE GEOPOLITICAL RESILIENCE OF THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU:327(478):061.1EU
https://doi.org/10.53783/rgsnrm2025.04

Paula TATAMIROV, master în relații internaționale
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al
Universității de Stat din Moldova
e-mail: paula.tatamirov@gmail.com

Rezumat

Într-un context geopolitic instabil, marcat de conflictul din Ucraina și presiuni externe constante, Republica Moldova caută să-și consolideze securitatea prin dezvoltarea rezilienței geopolitice. Poziționată la granița dintre Est și Vest, țara se confruntă cu vulnerabilități persistente – de la dependența energetică și fragilitatea instituțională, până la impactul conflictului transnistrean. Totuși, aceste provocări pot deveni oportunități printr-o abordare strategică bazată pe cooperare internațională și integrare europeană. Analiza SWOT evidențiază sprijinul partenerilor europeni și angajamentul pentru reforme ca puncte forte, în timp ce riscurile hibride și presiunile geopolitice rămân principalele amenințări. Consolidarea instituțiilor, diversificarea energetică și apropierea de Uniunea Europeană apar drept direcții decisive pentru asigurarea stabilității și transformarea vulnerabilităților în avantaje strategice.

Cuvinte-cheie: *reziliență geopolitică, integrare europeană, securitate națională, integrare europeană, dependență energetică, neutralitate constituțională.*

Summary

In an unstable geopolitical context marked by the conflict in Ukraine and constant external pressures, the Republic of Moldova seeks to strengthen its security by developing geopolitical resilience. Located at the border between East and West, the country faces persistent vulnerabilities—from energy dependence and institutional fragility to the impact of

[1] Articolul este elaborat în cadrul Proiectului 25.80012.0807.33SE cu titlul: **Consolidarea rezilienței geopolitice a securității naționale a Republicii Moldova în contextul integrării europene**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova, finanțat de ANCD în baza organizării concursului: Stimularea excelenței cercetărilor științifice 2025-2026, Prioritatea strategică IV, Provocări societale, Direcția strategică: Securitatea națională: aspecte geopolitice și informaționale.

[2] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

the Transnistrian conflict. However, these challenges can become opportunities through a strategic approach based on international cooperation and European integration. The SWOT analysis highlights the support of European partners and the commitment to reforms as strengths, while hybrid risks and geopolitical pressures remain the main threats. Strengthening institutions, diversifying energy sources, and moving closer to the European Union appear to be decisive directions for ensuring stability and transforming vulnerabilities into strategic advantages.

Key-words: *geopolitical resilience, national security, European integration, energy dependence, constitutional neutrality.*

Introducere

Într-o lume caracterizată de transformări rapide și interdependențe geopolitice complexe, securitatea națională a Republicii Moldova reprezintă un element - cheie influențat atât de factorii interni, cât și de dinamica regională în contextul conflictului armat din Ucraina. Poziția geografică a Republicii Moldova, la hotarul dintre Est și Vest, o plasează într-o zonă de convergență a intereselor strategice ale marilor puteri, generând atât oportunități, cât și provocări semnificative. În acest context, reziliența geopolitică devine un concept fundamental pentru asigurarea stabilității și securității naționale, reflectând capacitatea statului de a se adapta, de a rezista presiunilor și de a transforma vulnerabilitățile în avantaje strategice.

Importanța studiului constă în necesitatea de a înțelege modul în care Republica Moldova își poate consolida securitatea națională într-un mediu regional instabil, printr-o abordare bazată pe cooperare internațională, integrare europeană și dezvoltare instituțională durabilă. Analiza rezilienței geopolitice oferă un cadru teoretic și practic pentru identificarea punctelor forte și a vulnerabilităților care definesc capacitatea statului de a face față amenințărilor hibride, presiunilor energetice și riscurilor geopolitice, conturând totodată direcțiile de acțiune strategică în domeniul securității.

Problema de cercetare abordează lipsa unui model integrat de evaluare a rezilienței geopolitice a Republicii Moldova, care să combine analiza contextului politic, economic, energetic și instituțional. În absența unei astfel de abordări, strategiile de securitate națională tind să reacționeze punctual la crize, fără o viziune pe termen lung asupra adaptabilității sistemului național în fața transformărilor externe. Scopul studiului este de a examina factorii determinanți ai rezilienței geopolitice a Republicii Moldova și de a evidenția interdependențele dintre securitatea națională, neutralitatea constituțională, integrarea europeană și dependența energetică. Prin aplicarea metodei analizei SWOT, cercetarea urmărește să ofere o imagine cuprinzătoare asupra punctelor forte, slăbiciunilor, oportunităților și amenințărilor care modelează stabilitatea geopolitică a țării.

Pentru a răspunde acestei probleme, cercetarea se bazează pe un ansamblu de **metode complementare:**

1. **Metoda analizei SWOT** – utilizată pentru identificarea și evaluarea punctelor forte, a slăbiciunilor, oportunităților și amenințărilor la adresa rezilienței geopolitice a Republicii Moldova. Această metodă oferă o imagine sintetică a echilibrului intern–extern, permițând formularea unor direcții strategice de consolidare a securității naționale.
2. **Metoda analizei sistemice** – care permite abordarea rezilienței ca un sistem complex, compus din factori politici, economici, energetici și instituționali interdependenți. Prin această metodă, cercetarea tratează securitatea nu ca un element izolat, ci ca un ansamblu dinamic aflat în permanentă interacțiune cu mediul extern.
3. **Metoda analizei comparative** – aplicată pentru a corela experiența Republicii Moldova cu cea a altor state aflate în situații similare (de exemplu, statele baltice sau Georgia), în vederea identificării bunelor practici privind consolidarea rezilienței geopolitice în condiții de neutralitate sau presiune externă.
4. **Metoda documentară și analiza de conținut** – prin care sunt studiate documente strategice, rapoarte internaționale, politici publice și lucrări de specialitate. Această metodă permite corelarea teoriei cu realitatea actuală a Republicii Moldova, oferind o bază empirică solidă pentru interpretarea fenomenelor analizate.
5. **Metoda analitico-descriptivă** – folosită pentru interpretarea logică a datelor și formularea concluziilor, punând accent pe relația cauză–efect dintre vulnerabilități și mecanismele de reziliență.

Cercetarea va contribui la elaborarea unui cadru integrat de analiză a rezilienței geopolitice a Republicii Moldova, identificarea factorilor interni și externi care influențează securitatea națională și formularea unor recomandări strategice privind consolidarea instituțiilor, diversificarea energetică și alinierea la standardele europene. În final, cercetarea își propune să demonstreze că reziliența geopolitică nu este doar o reacție la criză, ci o strategie de dezvoltare durabilă a statului, orientată spre stabilitate, independență și adaptare la realitățile unui mediu internațional impredictibil.

Totodată, studiul se va concentra pe două direcții fundamentale. Prima vizează analiza conceptului de reziliență geopolitică și corelația sa cu securitatea națională a Republicii Moldova, oferind o bază teoretică solidă pentru înțelegerea mecanismelor prin care statul își poate menține stabilitatea într-un mediu regional imprevizibil. Această secțiune urmărește să clarifice fundamentele conceptuale și să evidențieze particularitățile Moldovei, determinate de poziția sa geostrategică și de statutul de neutralitate constituțională. Cea de-a doua direcție, analiza SWOT a rezilienței geopolitice, are un caracter aplicativ și își propune să identifice punctele forte și vulnerabilitățile interne ale statului, precum și oportunitățile și

amenințările externe care influențează securitatea națională. Prin îmbinarea acestor două dimensiuni — teoretică și practică — studiul va permite conturarea unei perspective integrate asupra rezilienței Republicii Moldova, evidențiind potențialul de adaptare strategică și consolidare instituțională în fața provocărilor geopolitice contemporane.

1. Fundamentele rezilienței geopolitice și securitatea națională a Republicii Moldova

Deși pare un concept nou, reziliența este studiată încă din anii ’70, când C. Holling a definit-o drept „măsura persistenței sistemelor și a capacității lor de a absorbi schimbarea și perturbarea și totuși de a menține aceleași relații între populații sau variabile de stare” [1 , p.4]. Această definiție se referă la supraviețuirea sau persistența populațiilor la nivelul sistemului ecologic și a fost utilizată mai mult în ecologie decât în științele sociale.

În științele sociale au apărut definiții sociologice, precum cea a lui W. Adger, care afirmă că reziliența este „abilitatea grupurilor sau comunităților de a face față stresurilor și perturbărilor externe ca rezultat al schimbării sociale, politice și de mediu” [2, p.347-364], dar și definiții economice, precum cea care susține că reziliența este „probabilitatea tranziției între stări ca funcție a activităților de consum și producție ale factorilor de decizie” [3, p.261-289], sau cea care afirmă că reziliența este „capacitatea sistemului de a rezista fie șocurilor de piață, fie celor de mediu, fără a-și pierde abilitatea de a aloca resurse în mod eficient”. Prima definiție este inovatoare prin faptul că explică modul în care comunitățile pot face față perturbărilor, adică ca rezultat al schimbărilor sociale, politice sau de mediu, dar rămâne prea generală, deoarece nu oferă metrici. Următoarele două definiții propun concepte și indicatori economici, cum ar fi capacitatea de a aloca resurse după o adversitate, dar includ și șocurile de mediu, ceea ce le face mai cuprinzătoare.

Percepția rezilienței în științele politice se suprapune cu cea din studiile sociale și culturale. Potrivit sociologilor și politologilor J. Joseph și J. A. McGregor, reziliența se referă la capacitatea de a se recupera după crize, șocuri și dezastre sau de a face față riscurilor și stresului, dar definiția exactă rămâne neclară. J. Joseph și J. A. McGregor consideră reziliența ca fiind un mod de gândire care poate fi aplicat sistemelor, instituțiilor, societăților și indivizilor [4, p.40].

În arena militar-strategică, reziliența este definită ca fiind capacitatea indivizilor obișnuiți de a se apăra împotriva atacatorilor, ceea ce înseamnă că un individ sau o comunitate rezilientă nu se bazează pe armata țării lor pentru a-i proteja. În schimb, aceștia își iau soarta în propriile mâini și se apără activ împotriva oricăror amenințări. În această înțelegere, reziliența este răspunsul la o amenințare, unde o amenințare este adesea înțeleasă ca ceva „extern, ceva legat de o schimbare extremă sau de condiții extrem de nefavorabile.

Potrivit lui J. Reid, principiul de bază al rezilienței în context militar-strategic este ideea că societatea trebuie să se apere singură. J. Reid afirmă, de asemenea, că această idee este analogă cu modul în care reziliența este aplicată în alte domenii de politică, precum economia, sănătatea și dezvoltarea. În aceste domenii, oamenii sunt învățați să fie autosuficienți și să-și asume responsabilitatea pentru propria siguranță, mai degrabă decât să depindă de guvern pentru a-i salva. Conceptul de **securitate națională** depășește simpla protecție militară, reprezentând un ansamblu de politici, instituții și măsuri prin care statul asigură protecția valorilor fundamentale – suveranitatea, independența, integritatea teritorială și stabilitatea internă. În accepțiunea modernă, securitatea națională nu mai este doar o chestiune de apărare împotriva amenințărilor externe, ci include dimensiuni politice, economice, sociale, energetice și de mediu. Astfel, după cum afirmă B. Buzan, securitatea „nu poate fi separată de contextul societal și de structurile interne care determină capacitatea unui stat de a reacționa la riscuri" [5, p.40-50].

Pentru Republica Moldova, conceptul de securitate națională are o particularitate distinctă, rezultată din poziția sa geopolitică între spațiul euroatlantic și cel estic, precum și din statutul de **neutralitate constituțională**. Această neutralitate, deși oferă un cadru juridic de evitare a implicării directe în conflicte militare, nu elimină vulnerabilitățile strategice. Din contra, ele se manifestă sub forma **dependenței energetice, presiunilor economice** și **războiului informațional,** care pot afecta stabilitatea instituțională și încrederea cetățenilor în structurile statului. După cum remarcă Kissinger, „neutralitatea este un echilibru fragil, viabil doar atunci când este recunoscută de toate părțile implicate în sistemul de putere" [6, p.87].

În acest sens, **reziliența instituțională** devine un pilon central al securității naționale – capacitatea statului de a anticipa, răspunde și recupera în fața crizelor fără a compromite funcționarea democratică și ordinea de drept. Consolidarea acesteia implică modernizarea instituțiilor, creșterea transparenței și adaptarea mecanismelor de guvernanță la riscurile hibride și la noile realități geopolitice. Așadar, **reziliența geopolitică și securitatea națională** nu sunt concepte paralele, ci complementare. Prima oferă statului capacitatea de a-și păstra stabilitatea în fața presiunilor externe, în timp ce a doua definește obiectivul strategic de protejare a ordinii interne și a intereselor fundamentale. În cazul Republicii Moldova, această sinteză se reflectă în necesitatea de a construi o cultură a securității bazată pe **educație strategică, cooperare internațională** și **independență energetică,** elemente care consolidează coeziunea internă și poziția țării într-un mediu regional instabil.

În acest context, securitatea națională a Moldovei nu poate fi privită doar prin prisma apărării militare, ci ca un **proces de consolidare a rezilienței statului** în ansamblul său. Aceasta presupune o guvernare eficientă, capabilă să răspundă ris-

curilor complexe și interdependente — de la crize economice și energetice, până la dezinformare și atacuri cibernetice. După cum observă J. Nye, „puterea inteligentă *(smart power)* este capacitatea unui stat de a combina forța hard cu influența soft, pentru a obține stabilitate durabilă" [7, p. 13]. Moldova, prin urmare, are nevoie de un echilibru între **capacitățile interne de apărare** și **relațiile externe strategice** bazate pe cooperare și interdependență.

În arhitectura securității naționale, un rol central îl joacă **reziliența instituțională** – adică abilitatea instituțiilor statului de a rezista șocurilor, de a se adapta și de a se reforma în condiții de criză. Conform raportului Uniunii Europene privind Strategia de Securitate din 2016, societățile reziliente sunt cele care pot gestiona conflictele interne, pot asigura buna guvernanță și pot proteja drepturile fundamentale ale cetățenilor [8, p.25]. Poziția geografică a Republicii Moldova – situată la intersecția dintre spațiul estic postsovietic și cel euroatlantic – a determinat evoluția sa politică, economică și de securitate. Din momentul obținerii independenței în 1991, Republica Moldova a fost nevoit să navigheze între două paradigme geopolitice distincte: orientarea proeuropeană, bazată pe valorile democratice și integrarea economică, și influența estică, determinată de legături istorice, energetice și culturale cu Federația Rusă.

Totuși, în absența unui mecanism internațional de recunoaștere și garantare, neutralitatea Republicii Moldova rămâne în mare parte declarativă, fără efecte de protecție în fața riscurilor regionale. Conflictul nerezolvat din regiunea transnistreană continuă să reprezinte o vulnerabilitate majoră, amplificând incertitudinea strategică și afectând procesul de integrare europeană [9]. Pe plan economic și energetic, Republica Moldova depinde în continuare, într-o măsură considerabilă, de importurile de resurse din est, ceea ce o face vulnerabilă la presiuni externe. Crizele energetice din 2006, 2009 și 2022 au demonstrat că **dependența energetică** poate fi transformată în instrument de influență geopolitică. În paralel, **capacitățile de apărare ale statului** rămân limitate, ceea ce impune o orientare strategică către cooperare internațională și securitate colectivă, fără a contraveni principiului neutralității [10, p. 7-10].

Prin urmare, analiza conceptelor de reziliență, securitate națională și context geopolitic evidențiază interdependența dintre dimensiunea internă și cea externă a securității Republicii Moldova. Poziționarea geostrategică între Est și Vest impune adoptarea unei **abordări adaptative și pragmatice**, în care politica externă și cea internă devin părți ale aceluiași mecanism de consolidare a stabilității statului. În acest sens, **rolul instituțiilor naționale** devine crucial: ele sunt cele care transformă orientarea geopolitică în politici concrete, capabile să asigure reziliența și securitatea pe termen lung. Această dimensiune ne conduce firesc spre analiza **rezilienței instituționale,** ca fundament al securității moderne a Republicii Moldova.

2. Analiza SWOT a rezilienței geopolitice a Republicii Moldova

Republica Moldova se află astăzi într-unul dintre cele mai complexe și fragile spații geopolitice din Europa de Est. De la obținerea independenței în 1991, Republica Moldova a parcurs un proces sinuos de afirmare a suveranității, încercând să-și definească propriul model de securitate într-un mediu caracterizat prin instabilitate regională, vulnerabilități interne și influențe externe persistente.

În contextul ultimelor transformări geopolitice, în special conflictul armat din Ucraina, Republica Moldova a simțit nevoia de a-și consolida reziliența geopolitică. Acest concept se referă la capacitatea unui stat de a anticipa, de a rezista și de a se adapta presiunilor externe și interne fără a-și compromite funcționalitatea politică, economică și socială. Într-un sens mai larg, reziliența geopolitică presupune nu doar supraviețuire, ci și capacitatea de a transforma crizele în oportunități strategice, prin reforme și adaptare instituțională.

Pentru Republica Moldova, reziliența devine instrumentul cheie al securității naționale, mai ales în contextul extinderii frontierelor de instabilitate din proximitatea estică a Uniunii Europene. Războiul din Ucraina a redefinit arhitectura de securitate regională și a testat limitele neutralității constituționale a Moldovei, în timp ce presiunile energetice și economice externe au evidențiat gradul ridicat de interdependență al statului față de vecini și parteneri. Totodată, procesul de integrare europeană, accelerat după obținerea statutului de țară candidată la UE în iunie 2022, oferă un cadru de consolidare instituțională și de transformare a vulnerabilităților în avantaje geopolitice.

Astfel, unul dintre factorii critici pe care trebuie să se construiască reziliența Republicii Moldova sunt instituțiile statului, care trebuie să funcționeze în mod independent, transparent, integru și eficient. Capacitatea acestora de a elabora și implementa politici coerente pentru dezvoltarea economică, precum și de a menține continuitatea serviciilor publice esențiale, contribuie direct la stabilitatea generală a societății și la prevenirea dezechilibrelor sociale.

Cel de-al doilea factor constituie implicarea și angajamentul cetățenilor în viața politică a țării. Participarea activă la organizații civice, inițiative publice și monitorizarea respectării valorilor democratice contribuie la consolidarea rezilienței politice a societății. O populație bine informată, responsabilă și implicată poate influența în mod real deciziile autorităților și poate garanta respectarea principiilor bunei guvernări.

Cel de-al treilea factor ce determină reziliența Republicii Moldova este interacțiunea cu partenerii externi și organizațiile interguvernamentale. O cooperare internațională eficientă cu Uniunea Europeană, Alianța Nord-Atlantică, Organizația Națiunilor Unite și alte structuri relevante contribuie la menținerea și

consolidarea proceselor politice democratice, oferind sprijin și asistență în gestionarea crizelor politice și economice care pot afecta stabilitatea internă [11].

În acest sens, analiza SWOT a rezilienței geopolitice Republicii Moldova scoate în evidență nu doar punctele forte – precum identitatea europeană și sprijinul partenerilor internaționali – ci și vulnerabilitățile sistemice, cum ar fi dependența energetică și fragilitatea economică. De asemenea, identificarea oportunităților, precum integrarea europeană și cooperarea regională, împreună cu analiza amenințărilor – de la presiunile geopolitice la riscurile hibride – oferă o imagine completă asupra perspectivelor de dezvoltare a rezilienței geopolitice a țării.

Principalul pilon al rezilienței geopolitice a Republicii Moldova îl constituie neutralitatea constituțională — un ideal care, deși simplu în formulare, se transformă într-o balanță delicată între constrângere și protecție. Instituită în 1994 și consacrată în Constituție, neutralitatea stabilește un cadru de nealiniere militară, impunând interdicția dislocării trupelor străine pe teritoriul țării (Art. 11). Din punct de vedere practic, acest principiu funcționează într-un mediu tensionat, întrucât încă din perioada 1992, după proclamarea independenței Republicii Moldova, neutralitatea statului a fost pusă la încercare de realitățile geopolitice și de conflictul armat din regiunea transnistreană. În urma confruntărilor militare dintre forțele constituționale și separatiștii sprijiniți de Federația Rusă, pe teritoriul țării au rămas dislocate trupe ale Armatei a 14-a ruse, ulterior redenumite *forțe de menținere a păcii,* contrar prevederilor constituționale ce interzic prezența oricăror contingente străine. La nivel internațional statutul de neutralitatea nu poate fi recunoscut atât timp cât trupele rusești staționează pe teritoriul RM, fapt ce este o problemă, care perturbează stabilitatea și securitatea statului.

Odată cu escaladarea conflictului armat din Ucraina, dependența energetică a devenit una dintre cele mai mari provocări pentru Republica Moldova, punând la încercare capacitatea statului de a gestiona simultan presiuni economice, sociale și geopolitice. Dependența istorică de gazele naturale importate din Federația Rusă și de energia electrică produsă în regiunea transnistreană la centrala de la Cuciurgan a evidențiat vulnerabilitățile structurale ale țării. Sistemul energetic moldovenesc a fost construit, în mare parte, pe o infrastructură moștenită din perioada sovietică, neinterconectată suficient cu rețelele europene și controlată parțial de actori politici aflați în afara jurisdicției Chișinăului [12].

Pe fondul creșterii prețurilor la nivel internațional și al întreruperilor deliberate de livrări din partea Gazprom, autoritățile de la Chișinău s-au confruntat cu o criză energetică de proporții, care a amenințat stabilitatea economică și coeziunea socială. În toamna anului 2022, Republica Moldova a fost nevoită să declare stare de urgență în domeniul energetic iar Guvernul a apelat la sprijinul partenerilor externi. Uniunea Europeană, prin intermediul Instrumentului de Vecinătate și al Fondului European pentru Energie, a acordat asistență financiară și tehnică, in-

clusiv compensații pentru consumatorii vulnerabili și suport bugetar de urgență [13].

Ca răspuns la suspendarea livrărilor de gaze de către Gazprom, Republica Moldova a început pentru prima dată să importe volume de gaze din Uniunea Europeană, prin gazoductul Iași-Ungheni-Chișinău, marcând o etapă istorică în procesul de diversificare a surselor. Această decizie strategică a redus dependența de monopolul rusesc, dar a produs efecte colaterale importante asupra regiunii transnistrene, care se baza aproape integral pe gazul rusesc pentru producția de energie electrică. Sistarea livrărilor a dus la deconectări masive de la rețelele de gaze, apă caldă și energie termică în localitățile de pe malul stâng al Nistrului, generând o criză umanitară și economică locală. Instabilitatea energetică din regiunea transnistreană are implicații directe asupra întregii Republici Moldova, deoarece centrala de la Cuciurgan asigură aproximativ 70% din necesarul de electricitate al țării [14]. Întreruperea producției în regiune a amplificat riscul unei penurii energetice naționale, transformând criza într-o problemă strategică complexă, la intersecția dintre securitate, economie și politică externă. În acest context, Chișinăul s-a aflat în fața unei dileme delicate: cum să gestioneze urgența energetică fără a destabiliza echilibrul fragil al negocierilor cu regiunea transnistrean[și fără a compromite neutralitatea constituțională.

Rezolvarea durabilă a acestei crize nu se poate limita la măsuri tehnice — ea necesită o soluție politică cu valențe de reintegrare națională. Integrarea sistemelor energetice din regiunea transnistreană în rețeaua națională, sub un cadru reglementat și transparent, ar reprezenta un pas major spre consolidarea unității economice și instituționale a Republicii Moldova. În plus, tranziția către surse de energie regenerabilă, crearea de stocuri strategice și interconectarea completă cu rețelele europene (ENTSO-E) ar putea transforma o vulnerabilitate istorică într-un catalizator al rezilienței geopolitice.

În contextul situației tensionate atât pe plan economic, cât și în domeniul securității, integrarea europeană a devenit nu doar un obiectiv politic, ci un imperativ strategic pentru Republica Moldova. Războiul din Ucraina, criza energetică și presiunile hibride din partea Federației Ruse au demonstrat cât de fragilă poate fi independența unui stat aflat la frontiera dintre două lumi geopolitice. Într-un asemenea climat, apropierea de Uniunea Europeană nu mai reprezintă o simplă opțiune de politică externă, ci o cale de consolidare a rezilienței interne, de garantare a păcii și de asigurare a unui viitor bazat pe stabilitate și prosperitate.

Pe măsură ce Moldova își adâncește alinierea politică, economică și instituțională cu UE, instituțiile europene își intensifică sprijinul pentru a consolida reformele și a spori reziliența. În martie 2025, Parlamentul a aprobat Facilitatea de Reformă și Creștere pentru Moldova, în valoare de 1,9 miliarde EUR, care constituie cel mai mare pachet de sprijin financiar al UE pentru Republica Moldova de

la independența țării. Granturile și împrumuturile cu dobândă redusă vizează accelerarea reformelor socio-economice, consolidarea rezilienței țării și promovarea integrării sale în UE. Planul de sprijin urmărește, de asemenea, să atenueze impactul Rusiei și să îmbunătățească finanțarea și supravegherea democratică [14].

Comisia a propus, de asemenea, un pachet în valoare de 250 de milioane de euro pentru a sprijini independența și reziliența energetică a țării . Fondurile ar trebui să contribuie la reducerea facturilor la energie pentru consumatorii moldoveni, inclusiv în regiunea transnistreană, să sprijine decuplarea Republicii Moldova de aprovizionarea cu energie a Rusiei și să integreze Republica Moldova în piața energetică a UE.

La momentul de față, una dintre cele mai mari amenințări a Republicii Moldova este desfășurarea conflictului armat din Ucraina, care a transformat întreg spațiul est-european într-o zonă de insecuritate strategică. Războiul din Ucraina a creat o **nouă realitate geopolitică,** în care securitatea Republicii Moldova nu mai poate fi privită în izolare. Din punct de vedere geopolitic, Republica Moldova se confruntă cu presiuni din partea Rusiei, care își menține influența în regiune prin diverse instrumente, inclusiv sprijinul acordat separatiștilor din regiunea transnistriană și utilizarea energiei ca instrument politic. Aceste presiuni pot afecta suveranitatea și independența Moldovei și necesită o abordare fermă și unită din partea comunității internaționale pentru a contracara efectele negative ale acestora. În plus, amenințările la adresa securității cibernetice și energetice reprezintă preocupări semnificative pentru Republica Moldova, având în vedere nivelul ridicat de dependență de resursele energetice importate și infrastructura digitală vulnerabilă la atacurile cibernetice. Îmbunătățirea capacităților de securitate cibernetică și diversificarea surselor de energie sunt aspecte importante ale strategiilor de politică externă ale Moldovei în contextul actual.

3. Concluzii

Analiza rezilienței geopolitice a Republicii Moldova relevă faptul că securitatea națională a statului este determinată de un complex de factori interdependenți — politici, economici, energetici, instituționali și societali. Într-un context geopolitic marcat de conflictul din Ucraina și de extinderea frontierelor de instabilitate în regiunea estică a Europei, consolidarea rezilienței devine o condiție indispensabilă pentru menținerea suveranității și stabilității interne.

Studiul a demonstrat că **reziliența geopolitică** nu se reduce la o simplă capacitate de supraviețuire în fața crizelor, ci reprezintă o strategie de adaptare și transformare. Republica Moldova, prin poziția sa geografică între Est și Vest, își construiește securitatea pe baza unui echilibru fragil între neutralitatea constituțională și orientarea proeuropeană. Acest echilibru, deși dificil de menținut, poate fi transformat

într-un avantaj strategic prin consolidarea instituțiilor democratice, diversificarea energetică și aprofundarea cooperării internaționale.

Analiza SWOT a evidențiat **puncte forte** precum sprijinul partenerilor europeni, angajamentul pentru reforme și potențialul de modernizare instituțională; **slăbiciuni** precum dependența energetică, vulnerabilitatea economică și influența persistentă a factorilor externi; **oportunități** precum integrarea europeană, cooperarea regională și tranziția către un model durabil de guvernanță; dar și **amenințări** generate de riscurile hibride, presiunile geopolitice și insecuritatea regională.

În esență, consolidarea rezilienței geopolitice a Republicii Moldova presupune trecerea de la o abordare reactivă la una preventivă și strategică. Aceasta implică dezvoltarea unei **culturi instituționale a rezilienței,** capabile să anticipeze crizele, să gestioneze amenințările complexe și să transforme vulnerabilitățile în avantaje de durată. Integrarea europeană, reformele structurale și parteneriatele internaționale oferă cadrul optim pentru atingerea acestui obiectiv.

Prin urmare, reziliența geopolitică devine pilonul central al securității naționale a Republicii Moldova — nu doar o reacție la presiuni externe, ci o **viziune strategică de dezvoltare,** menită să asigure stabilitatea, independența și prosperitatea statului într-un mediu internațional în continuă schimbare.

Referinţe bibliografice

1. Holling, C. S. Resilience and stability of ecological systems. Annual Review of Ecology and Systematics, 1973, 26p. https://pure.iiasa.ac.at/id/eprint/26/1/RP-73-003.pdf (vizitat 02.09.2025).
2. Adger, W. N. Social and ecological resilience: Are they related? Progress in Human Geography. 2000. 364p.
3. Gunderson. H. Panarchy: understanding transformations in human and natural systems. Washington, D.C., USA. Island Press. 2002. 507p.
4. Allister. J. Wellbeing, Resilience and Sustainability. The New Trinity of Governance. Palgrave Pivot, Cham. 2023. 74p. https://pubdata.leuphana.de/server/api/core/bitstreams/86fe559a-c0d2-4d92-a902-60e71ead5824/content (vizitat 20.09.2025).
5. Buzan, B. *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era.* London. 1991. 272p.
6. Kissinger. H. Word Order. Penguin Press, New York. 241p.
7. Nye. J. *The Future of Power.* New York: PublicAffairs 2011. 154p.
8. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy. Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. 2016. 60p. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf (vizitat 25.09.2025).

9. Cenușa D. Why Moldova matters? CEPA, 2025. https://cepa.org/article/why-moldova-matters/ (vizitat 16.10.2025).
10. Vardanean. E *Moldova between Russia and the West: Security, Neutrality, and Vulnerability.* European Council on Foreign Relations (ECFR), 2018. 28p.
11. IEACR, EAIBR. Reziliența politică a Republicii Moldova. 2023. https://euroatlantic.md/ro/post/rezilienta-politica-a-republicii-moldova-11 (vizitat 08.09.2025)
12. Litra. L. The Final Frontier: Ending Moldova's Dependency on Russian Gas. 2023. https://tol.org/client/article/the-final-frontier-ending-moldovas-dependency-on-russian-gas.html (vizitat 15.09.2025).
13. CSIS. An Energy Crisis Provides Opportunity in Moldova. 2025. https://www.csis.org/analysis/energy-crisis-provides-opportunity-moldova#:~:text=As%20of%20January%202025%2C%20Moldova,for%20citizens%20across%20the%20country. (vizitat 18.10.2025).
14. European Parliament. Moldova: challenges and progress towards EU membership. 2025. https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20250606STO28765/moldova-challenges-and-progress-towards-eu-membership (vizitat 17.10.2025).